

Prof. dr. Marko Accetto – osemdesetletnik

Pred dvajsetimi leti smo se uglednega gozdarja, fitocenologa in botanika Marka Accetta v naši reviji spomnili ob njegovi 60. letnici (Zupančič, 1997), deset let kasneje smo ob njegovi 70. letnici pisali v reviji Botaničnega društva Slovenije Hladnikia (Zupančič, 2006). Novi Slovenski biografski leksikon njegov študij, delo in raziskovalno dejavnost na kratko opiše takole (Zupančič, 2013):

»Rojen je bil 9. avgusta 1936 v Ljubljani. Maturiral je 1955 na I. gimnaziji v Ljubljani. Študij na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani je vpisal 1955, nadaljeval pa 1960 na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani na gozdarskem oddelku, kjer je 1964 diplomiral, 1973 magistriral in 1977 doktoriral z disertacijo Razvojna dinamika in naravna regeneracija naravnih gozdov črnega bora (*Pinus nigra* Arnold). 1978 se je izpopolnjeval na Hochschule für Bodenkultur na Dunaju. Službo-

val je v Komunalni banki v Ljubljani (1959), na Inštitutu za biologijo pri SAZU kot fitocenološki kartirec (1964–65), pri Kmetijskem gozdarskem podjetju Kočevje kot urejevalec gozdov (1966–68), v Biroju za gozdarsko načrtovanje Ljubljana kot fitocenolog (1968–73), na Gozdarskem oddelku BFUL kot asistent za gojenje gozdov in fitocenologijo (1974–79), kot docent za ekologijo divjadi (1979–81), na Inštitutu za gozdarstvo in lesarstvo Slovenije kot znanstveni sodelavec, fitocenolog in ekolog divjadi (1981–86), na Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU kot višji znanstveni sodelavec, nato znanstveni svetnik, fitocenolog (1987–93), na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete kot izredni profesor za vrednotenje rastišč z gozdno fitocenologijo (1993–2007). Upokojil se je leta 2007. Po upokojitvi je z lastnimi sredstvi nadaljeval

Slika 1: Prof. dr. Marko Accetto v Risniku, 2. 6. 2000 (Foto: T. Wraber)

fitocenološke in botanične raziskave v Sloveniji. Ob tem se je tako strokovno kot tudi ljubiteljsko ukvarjal z ekologijo divjadi in lovstvom«.

Bil je otrok vojnega časa, medvojne stiske so bile hude in jih nosi s seboj vse življenje. Njegova mama, baletna plesalka Jenny Parzer, por. Accetto, se je zaradi družine odpovedala umetniški karieri in v najtežjih letih z delavnostjo, iznajdljivostjo, premišljenimi odločitvami preživljala in obvarovala svojo družino najhujšega, saj so sodelovali v odporniškem gibanju in je njen mož Josip, Markov oče, konec vojne dočkal v koncentracijskem taborišču, a bil po vrnitvi iz njega takoj deležen krivične obravnave nove oblasti. Take otroške izkušnje, mamina nesebična požrtvovalnost in krivica, ki se je očetu zgodila takoj po vojni, so Marka zelo zaznamovale. Podobno tudi srednješolska leta v gimnaziji, kjer so bili pisana družina večinoma zelo sposobnih in nadarjenih fantov (marsikateri od njih je kasneje postal pomembna osebnost v kulturi, športu ali znanosti), a so bili obenem tudi zelo radoživi in so staršem in profesorjem povzročali precej težav. Marko je štiri leta študiral ekonomijo, a ta študij zanj očitno ni bil primeren. V sebi je najbrž že od otroštva naprej moral imeti neko prvinsko potrebo ali željo (nekateri ji pravijo klic ali poklic) po delu in preživljanju časa v naravi. Študij gozdarstva mu je obetal nekaj takega in končal ga je zelo hitro in uspešno. Znotraj gozdarske stroke in gozda sta ga prevzeli predvsem dva sestavna dela oz. dejavnosti – živalski svet, predvsem divjad, saj je kmalu postal lovec in življenje divjadi preučeval tudi znanstveno, in rastlinski svet, najprej gozdne združbe – s kartiranjem le teh se je ukvarjal že kot študent v poletnih mesecih. Spoznal je vse pionirje fitocenoloških raziskav v Sloveniji, Gabrijela Tomažiča, Vlada Tregubova in Maksa Wraberja, prav tako je na tak ali drugač način sodeloval s prvim po vojni diplomiranim fitocenologom Živkom Koširjem, podobno z Milanom Piskernikom in z večino predstavnikov tretje generacije, Mitjem Zupančičem, Lojzeto Marinčkom, Ivom Puncerjem, Dušanom Robičem, od katerih je bil le nekaj let mlajši. Naš slavljenec je zagotovo pomemben kot začetnik dendrokronoloških raziskav v Sloveniji. Iz tega področja je njegova doktorska naloga, v kateri je preučeval črni bor na dolomitnih in

apnenčastih rastiščih v zahodni Bosni. Bil je eden od začetnikov sistematičnega raziskovanja in poučevanja ekologije divjadi v okviru gozdarstva na univerzitetni ravni. Nedvomno je največ svoje izjemne vitalnosti, navdušenja in tudi prostega časa ter lastnih dohodkov namenil fitocenološkim in botaničnim raziskavam. Na njihov začetek lahko postavimo njegovo magistrsko nalogo iz leta 1973, v kateri je zelo temeljito botanično in gozdoslovno preučil poplavne gozdove Krakovskega gozda in opisal dve novi združbi doba in belega gabra. Ta naloga, ki je na znanstveni ravni zdajšnjih doktoratov, vsebuje že večino odlik, ki krasijo avtorjeva številna dela v naslednjih štiridesetih letih in več: natančnost, smisel za zaznavanje tudi manj očitnih razlik v rastiščih, temeljita analiza in primerjava z doslej znanim. Preučevanje in kartiranje poplavnih gozdov je izjemno zahtevno, Marko se mu je posvetil tudi v kasnejših letih. Žal vseh svojih izsledkov s tega področja še ni objavil. Kljub temu je njegov elaborat Močvirni in poplavni gozdovi Slovenije iz leta 1994 eno izmed najbolj celovitih in tudi v uglednih revijah citiranih fitocenoloških del o gozdovih črne jelše v Sloveniji. Čeprav je novo zvezo gozdov belega gabra, *Fraxino pannonicae-Carpinion betuli*, opisal le v kratkem, v samozaložbi izdanem članku (2006), je z njo v fitocenološkem jeziku zelo pravilno izrazil prehodna rastišča med logi in gozdovi belega gabra na avtomorfni tleh. Že ob raziskavah poplavnih gozdov je začel vzporedno floristično kartirati, spoznavati nove redke vrste in njihove razširjenosti v Sloveniji. Dejansko razširjenost vrst kot sta na primer *Gagea spathacea* ali *Pulmonaria dacica* v Sloveniji poznamo prav po njegovih zaslugi.

Pomembne so njegove raziskave toploljubnih bukovih gozdov južne Primorske, predvsem na Vremščici in v Čičariji, kjer je v težko prehodnem skalnatem hribovju opisal tudi novo združbo lipe in gorskega javorja (*Corydalido ochroleucac-Aceretum*, 1991) in jih je prav tako povezoval z novimi florističnimi opažanji. Izjemen je prispevek Marka Accetta pri poznavanju rastlinstva in rastja Kočevske in celotne jugovzhodne Slovenije, vključno z Gorjanci. Temu območju je posvetil več kot deset let zelo temeljitih in obsežnih raziskav, pri katerih je prehodil in preplezal tudi

najtežje dostopna območja, opisal številne nove združbe (med gozdnimi predvsem črnoborovja in bukovja), našel za to pokrajino (ali za celotno Slovenijo – najdba šaša *Carex depauperata*, 1998) nove rastlinske vrste in bistveno dopolnil vednost o rastlinstvu naše države. Veliko novosti s Kočevske in jugovzhodne Slovenije je objavil prav v Gozdarskem vestniku. Kočevski so sledila pionirska preučevanja ostenij tudi v osrednji Sloveniji (na primer v Zasavju). Opravil je raziskave naskalnih združb, ki jih pri nas do zdaj na tak način in v takem obsegu ni opravil nihče drug. Ob tem je bil vseskozi metodološko natančen, za take razmere je uporabljal prilagojeno metodo popisovanja, upošteval mahovno plast in mahovne združbe.

Čeprav je bil delovno aktiven (zaposlen) skoraj do svojega 71. leta, tudi po upokojitvi ni počival, temveč kljub spoštljivim letom in zdravstvenim težavam nadaljeval zelo zahtevno terensko delo, tokrat nekoliko bližje domu, v soteskah jugozahodno od Ljubljane, še posebej v Iški in Zali.

Rezultat teh dolgotrajnih raziskav so tri temeljite monografije, pri katerih so mu tehnično pomagali Uroš Kolar, Alojz Škvarča in vnuk Andrej Accetto (ena je izšla v reviji *Folia biologica et geologica*, dve v reviji *Zbornik gozdarstva in lesarstva* oz. *Acta silvae et ligni*, doslej zadnje, iz lanskega leta, je posvetil preminulima prijateljema profesorjema Dušanu Robiču in Boštjanu Anku), ki prinašajo podrobne sezname, karte in opise razširjenosti vrst in združb, od katerih je precej novih. Tako podrobnih monografskih obravnav rastlinstva in rastja manjših območij do zdaj pri nas nismo poznali. V Iški je Marko Accetto že leta 2007 s pomočjo prof. Toneta Wraberja opisal tudi nov takson za znanost, podvrsto *Heliosperma veselskyi* subsp. *iskense*.

Ob ustvarjalnem raziskovalnem delu ne smemo prezreti slavljenceve pedagoške dejavnosti, saj je bil na Oddelku za gozdarstvo (in tudi na Oddelku za krajinsko arhitekturo) Biotehniške fakultete precej let univerzitetni učitelj fitocenologije oz.

Slika 2: Iški slanozor (*Heliosperma veselskyi* subsp. *iskense*) (Foto M. Accetto)

vrednotenja gozdnih rastišč, še prej pa asistent pri predmetu gojenje gozdov in predavatelj predmeta ekologija divjadi. Sam ali v soavtorstvu s prof. Robičem je študentom pripravil več študijskih gradiv.

Medtem ko se starejši avtor tega zapisa in slavjenec poznata že od začetkov njune delovne in raziskovalne dejavnosti v fitocenologiji, sem mlajši avtor Marka Accetta spoznal kot študent gozdarstva, saj sem pri njem opravil izpit Ekologija divjadi. V spominu mi je ostal kot strog, a pravičen profesor. Kasneje sva bila nekaj let sodelavca na Biološkem inštitut ZRC SAZU. Nikoli nisva bila skupaj pri terenskem delu, le dvakrat skupaj na službeni poti. Skupne pa so nama nekatere značajskih lastnosti, predvsem »lakota« (nuja) po terenskem delu, še posebej v odmaknjenih, težje dostopnih območjih, pri čemer se sam skoraj nikoli (če pa že, so me varovali drugi) nisem spuščal po vrvi do objektov raziskovanj, kot to on dela še zdaj. V različnih delih Slovenije, on v jugovzhodni, jaz v severozahodni, sva skoraj hkrati opažala podobne, še ne opisane gozdne združbe (na primer združbo bukve in dlakavega sleča, nekatera črnoborovja in združbe s kranjskim jegličem, *Primula carniolica*). V marsičem mi je njegov pristop torej zelo blizu.

Že od otroštva ga bolijo krivice, nanje je zelo občutljiv, čeprav so morda kdaj povzročene tudi nehoteno. Prizadene ga tudi prevelika površnost in neupoštevanje njegovih s trudom pridobljenih spoznaj. Na eno in drugo se je včasih odzval tudi naglo in ostro (morda kdaj tudi preostro), kar se je kazalo tudi v nekaterih strokovnih polemikah oz. javnih nestrinjanjih s stališči ali objavami nekaterih kolegov. Nastale so napetosti in nesporazumi, ki so kdaj bili tudi nekoliko mučni in škodljivi za stroko. Veva pa, da si tega sam ni želel in da drugače, kot je, ni zmožal ravnati. Sodi v celoto njegovega značaja in nedvomno enkratne osebnosti med slovenskimi fitocenologi. Četudi kdaj z njim nismo soglašali, se njegovemu temeljitemu in obsežnemu raziskovalnemu delu (glej spodaj zbrano bibliografija mag. Maje Peteh) moramo pokloniti. Zdaj ga zagotovo še ne moremo celovito ovrednotiti, nedvomno pa predstavlja zelo tehten in dragocen prispevek k poznavanju gozdnih združb ter celotnega rastja in rastlinstva Slove-

nije. Nekatere njegove objave, od magisterija na začetku, do zadnje monografije o Iškem vintgarju, sodijo med klasična dela slovenske fitocenologije, njegove številne botanične objave so ali šele bodo vključene v pregledna dela o rastlinstvu Slovenije, s pridom jih že zdaj uporabljamo pri naravovarstvenih naporih in ravnanju. Marko Accetto se lahko s ponosom ozre na doslej opravljeno delo, gozdarski in botanični vedi predaja dragoceno dediščino, z raziskavami pa nadaljuje; brez tega, kot je nekoč dejal mlajšemu med nama, skoraj ne bi mogel živeti, čeprav za to že desetletje žrtvuje sredstva svoje pokojnine. Ob častitljivem jubileju mu iskreno želiva trdnega zdravja in dobrega počutja, da se bo še naprej lahko odzval na klic narave in gozda ter zagotovo presenetil z novimi botaničnimi najdbami in opisi novih združb.

Literatura

- Zupančič, M. 1997: Prof. dr. Marko Accetto šestdesetletnik. *Gozdarski vestnik*, 55: 64.
- Zupančič, M. 2006: Ob 70. obletnici fitocenologa prof. dr. Marka Accetta. *Hladnikia*, 19: 81–83.
- Zupančič, M. 2013: Accetto, Marko (1936–). V: B. Šterbenec Svetina in sod. (ur.): *Novi Slovenski biografski leksikon*: 1. zv. A. Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Ljubljana, str. 32–33.

Igor Dakskobler in Mitja Zupančič